සිත පිරිසිදු කිරීම

අතීතයේ සිරකරුවා

උදේට පායන ඉරක් හවසට බැහැල යනව වගේ, එක හා සමාන විදිහේ ක් රියාවලියක් අපේ ජීවිතේට තියනවා කියලා උදාහරණයකට අහල තිබුනට ඒ වගේ පායපු ඉරවල්, බැහැල ගියපු ඉරවල් රාශියක් අපි පහු කරල තියනව. මේ ඇවිල්ල තියන ගමන දිහා බලනකොට අද වෙනකොට ඉන්න කෙනා, ඊයෙ ලබාපු අත්දැකීමෙන් ආපු කෙනෙක් හැටියටයි බණ පොතේ සඳහන් වෙන්නෙ.

නමුත් අපි බොහෝ දෙනෙක් ඊයෙ ලබාපු අත්දැකීමෙන් අද සාර්ථකත්වයට පත් වුනා කියන තැනට වඩා බොහෝමයක් වෙලාවට අපේ හිතේ රැඳෙන දේ තමයි, අතීත සිදුවීම්වල අපි සිරකාරයෙක් කියන දේ. මේ අතීත සිදුවීම්වල ග්රහණයට හසු වීමෙන් වළකින්නෙ කොහොමද? අද දවසේ මාතෘකාව ඒ දේ ගැනයි.

ඇස, කන, නාසය, දිව, කය, මනස කියන අරමුණු ඔස්සේ ලෝක සත්ත්වයා වන ඔබත් මමත්, අපිට බාහිරව තියන සහ අපිට අභ්යන්තරව තියන දේවල් ගැන හඳුනාගැනීමක් ඇති කර ගන්නව. ඒ කරන හඳුනා ගැනීම් හෝ ඒ මුණ ගැහෙන, මුලිච්චි වෙන දේවල් සමහර වෙලාවට අපිට සංතෝසයක් ගෙනැල්ල දෙනව වගේම සමහර වෙලාවල්වලට සංතෝසයක් ගෙනැල්ල දෙන්නෙ නැහැ. අපේ ජීවිතේට මුණ ගැහෙන, ළඟා වෙන බොහෝ අත්දැකීම් සමහර කාලවලදී අපිව පහතට හෙළන්නට, අපේ ගමන අහුරුවන්නට හේතු වෙන බවකුයි ගොඩක් වෙලාවට තේරෙන්නෙ.

ඒ වගේම තවත් වෙලාවකදී අපේ ජීවිතයට සිද්ධ වෙන ඒ අත්දැකීම් අපේ ජීවිතයට පන්නරයක්, හයියක් වෙලා, ජීවිතය ජය ගන්නට පාර කියා දෙන්නටත් පුළුවන්. මේ දෙකේ පරතරය කොහොමද තියෙන්නෙ?

සාමාන්ය මනුෂ්ය මනස කියන දේ ක්රියාත්මක වෙන ආකාර දෙකක් තියනවා. එකක් හොඳ පැත්තට, අනිත් එක නරක පැත්තට. දේශනාවේ සඳහන් වෙන හැටියට එකක් සම්මා පැත්ත. අනිත් එක මිත්යා පැත්ත. සම්මා හෙවත් යහපත් වූ පැත්තට හිත නැඹුරු වෙලා තියන තාක්කල්, අපිට සිද්ධ වෙන සියළුම අරමුණු, අපි ලබාගන්නා වූ සියළුම අත්දැකීම්, යහපත් වූ දෘෂ්ටි කෝණයකින් දකින්නට ඒ කෙනා පෙළඹෙනව.

නමුත් යම් විදියකට හිත අයහපතට නැත්නම් මිත්යාවට බර වෙලා තියනව නම්, එවන් වූ වකවානුවකදී ලබා ගන්නා වූ සියළුම අත්දැකීම්, දැන හැඳින ගන්නා වූ සියළුම අරමුණු, අයහපත් හෝ

මිත්යා හැටියට හිතෙහි තබා ගන්නට, සිතෙහි දරාගන්නට ඒ හිත පෙළඹෙනව.

කාරණාව තියෙන්නේ පෘථග්ජන කියන මානසිකත්වයට අදාල ලක්ෂණය තමයි, කරුණු කාරණා හෝ සිද්ධ වෙන අත්දැකීම් ස්ථිර හැටියට ගන්න එක. පෘථග්ජන වූ මනස තමන්ට සිදු වෙන අත්දැකීම් ඒකමයි, ඒ විදියටමයි ආදී වශයෙන් ස්ථිර සංඥාවකින්, ස්ථිර අදහසකින් ගන්නවා විනා, පෘථග්ජනභාවයෙන් නිදහස් වෙච්ච ආර්ය වූ කෙනෙක් දකින ආකාරයට නෙවෙයි ඒගොල්ලො දකින්නෙ.

ආර්යත්වයට පත් වූ මනසක ස්වභාවය, ඒ සිද්ධ වෙච්ච සිදුවීම හෝ අත්දැකීම හෝ ඒ හඳුනා ගත් දෙය සදාකාලිකවම ස්ථිර හැටියටම පවතිනවා කියන අදහසින් බැහැර වෙලයි ඒ අදහස තේරුම් ගන්නෙ. සරල උදාහරණයක් හැටියට ගත්තොත්, යම්කිසි කෙනෙක් මොකක් නමුත් වැරදි වැඩක් කලොත් හෝ වැරදි කතාවක් කිවුවොත් පෘථග්ජන මනස හිතාගන්න විදිය තමයි මේ කෙනා හැමදාම කියන්නෙ වැරදි කතාමයි, මේ කෙනාගේ ස්වභාවය සකස් වෙලා තියෙන්නේ වැරැද්දක් කියන හැටියටමයි හෝ වැරදි කරන හැටියටමයි කියලා ස්ථිර අදහසකට යනව.

නමුත් ආර්ය ස්වභාවයට නැත්නම් ධර්මානුකූල වූ විදියට තේරුම් බේරුම් ඇති කරගන්න කෙනා යම්කිසි කෙනෙක් වැරැද්දක් කලොත්, අවැඩක් සිදු වුනොත්, "ඔව් ඒ කෙනාගේ අතින් ඒ වෙලාවේදී, ඒ අවස්ථාවේදී වැරැද්දක් වුනා හෝ අවැඩක් වුනා" කියන අදහසට යනවා විනා ඒ කෙනාගේ ජීවිතය වැරදි ජීවිතයක් හැටියට හෝ ඒ කෙනාගේ සම්පූර්ණ වූ ගති පැවතුම්වල තියෙන්නෙ වැරදි වූ ස්වභාවයක්මයි කියල කියන ස්ථිර වූ දහසට හෝ ලේබල් එක අමුණන්නට උත්සුක වෙන්නෙ නැහැ. ඒක තමා ආර්ය ස්වභාවයෙ තියන ඇත්තන්ගෙ ලක්ෂණය.

පෘථග්ජන මනස තුල නැත්නම් අයහපතෙහි හිතන මනස තුල, මිත්යාවෙහි ජීවත් වෙන මනස තුලට හෝ ඒ කෙනාට ලැබෙන අත්දැකීම් එයා දන්නෙ, හඳුනාගන්නෙ හෝ දරාගන්නෙ ස්ථිර හැටියට හින්දා, අතීතය තුල සිද්ධ වෙච්ච ගැටළුවක් තියනවා නම්, කරදරයක් තියනවා නම්, ප් රශ්නයක් තියනවා නම්, ඒ කෙනා තවමත් මෙනෙහි කරන්නේ ඒ කරදරය තියන හැටියටමයි. අනාගතයටත් ඒ විදිහේ කරදරයක් සිද්ධ වෙයි කියලාමයි.

නමුත් ජීවිතය තුල තියන අනිත්ය වූ ස්වභාවය, ස්ථිර නැති අස්ථිර වූ ස්වභාවය හඳුනා ගත්ත කෙනා අතීතය තුල සිද්ධ වෙච්ච කාරණය අතීතයට භාර දීලා වර්තමානයට මුහුණ දෙනව සතුටින්. අතීතය තුල වහලෙක් වෙන්න යන්නෙ නැහැ. අතීතයෙන් ලබාගත්ත පන්නරයෙන් ආදර්ශයක් අරගෙන වර්තමානය සකස් කරගන්නව, එතකොට එයාගෙ අනාගතය සාර්ථකයි.

අපේ ජීවිතේ තියන වැදගත්ම කොටස ගොඩක් වෙලාවට බොහෝ අයට හිතන්නේ අතීතය ගැන පසුතැවිලි වීම හෝ අතීතය ගැන මෙනෙහි කර කර ඒ අතීතයෙන් ලබාපු අත්දැකීම් වලට ප්රතිඋත්තර සපයන්නට හෝ ඒවාගේ වාඩුව ගන්නට උත්සාහ කරන එකයි කියලයි. නමුත් තමන්ට අතීතය තුල සිද්ධ වෙච්ච දේ හෝ තමන් අතීතය තුල සිද්ධ කරපු කාරණය නෙවෙයි වැදගත් වෙන්නේ, තමන් මේ වර්තමානය තුල මොකද්ද කරන්න යන්නේ, තමන් අනාගතය තුල මොන කෙනෙක් බවට පරිවර්තනය වෙන්නද යන්නෙ කියන එකයි වැදගත් වෙන්නෙ.

අතීත කාරණාව අතීතයට දීලා වර්තමානය තුල ඒ අතීත කාරණාව මෙනෙහි නොකර ඉන්නවා නම් අතීතයට අතීතය හැටියට තිබෙන්නට ඉඩ හරින්නට අපිට පුළුවන්කම තියනවා. නමුත් ඒ අතීත කාරණාව වර්තමානය තුල නැවත නැවත මෙනෙහි කරන්නට මෙනෙහි කරන්නට, නැවත නැවත උළුප්ප උළුප්පා හිතන්නට, කල්පනා කරන්නට වුනාම, ඒ අතීතයේ සිද්ධ වෙච්ච සිදුවීම අතීතයේ නැවතිලා නැහැ. අපි ඒක අරගෙන ඇවිල්ල තියනවා වර්තමානයටත්.

ඒ පුරුද්ද නම් තියෙන්නේ එයා අනිවාර්යයෙන්ම එයාගෙ අනාගතයටත් ඒ දේ අරගෙන යාවි. අතීතයේ වහල්කමෙන් අපි මිදෙන්නේ, අතීතයේ සිරගෙදරින් අපි මිදෙන්නේ, අතීතයට අතීතය වගේ ඉන්න දීලා වර්තමානය තුල අපිට සැරිසරන්න පුළුවන් යහපත් වූ ජීවිතය ගත කරන්න වුනාමයි. අතීත අත්දැකීම හෝ අතීතයේ සිද්ධ වෙච්ච ඒ කාරණාවල් නැවත නැවත මෙනෙහි කර කර, කල්පනා කර කර, දුක් වෙන එකට, පසුතැවිලි වෙන එකට වඩා වැදගත් වෙන්නේ වර්තමානය තුල තමන් මොන ආකාරයෙන්ද ජීවත් වෙන්නේ, මොන විදියට ජීවත් වුනොත් හොඳද, අනාගතයේදී තමන් කොයි විදිහේ කෙනෙක් හැටියට ජීවත් වුනොත්ද කියල හිතන එකයි වඩාත්ම වැදගත් වෙන්නේ.

ජිනං වන්දාම ගෝතමං

පූජනීය පදියතලාවේ මේධාවි හිමි